

זמני השבת
אוסף: אלעד וב"ב

הדלקת הנרות: 19:04
מוצאי שבת: 20:15
רבינו תם: 20:50

זמני השבת
אוסף: ירושלים

הדלקת הנרות: 19:08
מוצאי שבת: 20:13
רבינו תם: 20:51

שנה ו' - עלון דו שבועי | העלון טעון גניזה | אין לקרוא בשעת התפילה! | טל' המערכת: 03-9094245

"לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב..." - עלון מיוחד וחגיגי לרגל סיום השי"ס!

פרשה ראשונה של קבלת עול מלכות שמים נאמרה בלשון יחיד, ללמדנו שיש ציווי למסור את הנפש בג' עבירות, גם בצנעה וביחיד. לאחר מכן כפלה התורה פרשת קבלת עול מצוות בלשון רבים, ללמדנו שבמקום רבים ובפרהסיא, יש מצוה למסור את הנפש על כל מצוות התורה. מעתה מובן היטב מדוע לא נאמר בפרשה שניה "בכל מאודכם", כשם שנאמר בפרשה ראשונה "ובכל מאודך". כיון שנפסק בשולחן ערוך (יורה דעה, סימן קנז סעיף א) שמחוייב אדם לתת את כל ממונו כדי להימנע מעבור עבירה ואפילו בצנעה. לכן לא נאמר "ובכל מאודכם" בלשון רבים, להורות וללמד שרק לגבי נפשות יש הבדל בין פרהסיא לצנעה בשאר מצוות התורה, מה שאין כן בממונו, אשר לגביו אין כל הבדל בין פרהסיא לצנעה, ואדם תמיד מחוייב לתת את כל ממונו בשביל שלא לעבור עבירה.

"וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה... עַל לְבַבְךָ וְשִׁנְתֶּם" (י, א).
בגמרא בקידושין (דף ל) דרשו: "ת"ר ושנתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיו", ופירש רש"י: "חזור עליהם ובדוק בעומקם".

את מידת יגיעתו הגדולה בתורה חשף פעם מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, ראש ישיבת פוניבז', עת עמד בתחילתה של מסכת בבא בתרא. הוא למד אז עם תלמידיו את התוספות ד"ה "לפיקך", מהמפורסמים שבבא בתרא ושבש"ס כולו. מרן ראש הישיבה זצ"ל הציע אז מהלך מחודש. המהלך היה נראה זר לשומעים ולא התקבל על דעתם. וכוח פרץ בין הנוכחים, שלא הסכימו לדעתו. מרן זצ"ל חזר על דבריו, כשהוא מנסה פעמיים ושלוש להסביר את עצמו, אך הדברים לא התקבלו. ואז, פנה לפתע אל התלמידים ושאל:

"כמה פעמים למדתם את דברי התוספות כעת?"
שתיקה של מבוכה השתררה בקרב השומעים. אך מרן ראש הישיבה זצ"ל לא הרפה, ושאל שוב: "כמה פעמים גרסתם כבר את התוספות בעיון?"
אחד הנוכחים מטובי הלמדנים, אזר עוז והשיב:
"ארבע פעמים".

נראה היה לו, לאותו צורב, כי יש במספר זה כדי להרשים די את מרן ראש הישיבה זצ"ל. אך מרן זצ"ל לא התרשם. בהבעת נוחות, כמי שעמד על סודה של תעלומה קשה, הגיב: "אהה, עכשיו אני מבין למה אינכם יורדים לסוף דעתי. אני חזרתי בזה הזמן על דברי התוספות מאתיים פעמים, טרם גמרתי בדעתי את המהלך החדש. כשתלמדו גם אתם כך, תסכימו גם אתם לדעתי..."

בשולי הדברים: מרן הרב שך זצ"ל אמר לת"ח חשוב שנכנס אליו, שבצעירותו, הוא היה מקדיש כל לילה 3 שעות (!!!) לחזרה על הלימוד. בינו נא זאת. (תורתך שעשועי)

"וְלֹא תִתְחַנַּן בָּם בְּתָרָה לֹא תִתֵּן לְבַנּוֹ וְנִתְּנוּ לֹא תִקְחוּ לְבַבְךָ" (א, א).
ידוע היה רבה הנערץ של פנמה, הגאון רבי ציון לוי זצ"ל, תלמיד חבר ליבדלחט"א מרן הראשון לציון הגר"ע יוסף שליט"א, בעמידתו האיטנה על משמור התורה והיהדות. זכה הרב ובקהילתו לא היה קיים כלל מושג של "התבוללות" חלילה, לא בת ישראל נישאה לגוי ולא בן הקהילה נשא גויה.

פעם אחת נמצא בקהילה בחור פורץ גדר שהודיע ברבים כי עומד הוא לשאת אשה גויה. ולא זו בלבד, טקס ה'נישואין' עמד להתקיים בכנסיה בעיצומו של יום השבת! רחמנא ליצלן.
קרא הרב לוי זצ"ל לחתן ובקש ממנו כי בבוקרו של יום החתונה יבוא לכל הפחות אל בית הכנסת, כי ברצונו לכבד אותו לעליה לתורה.

לזאת הסכים הבחור.
קרא הרב למשמשו הנאמן ולחש על אוזנו כי מיד לאחר התפילה ייכנסו הרב והחתן לחדרו של הרב או אז ינעל השמש את החדר על יושביו ולא יפתח את הדלת אלא כעבור כמה שעות... "לא משנה מה יאמרו לך" - הורה הרב "את הדלת אל תפתח!"

ואכן, הבחור הגיע לתפילה וקיבל עליה לתורה. לאחר התפילה חיבק הרב את הבחור ובקש ממנו להתלוות אליו לחדרו, כי ברצונו להיפרד ממנו כיאות. כאשר נכנסו השניים אל חדרו של הרב מיהר השמש ונעל בלאט את דלת החדר, כשהרב והחתן בפנים.
כאשר ביקש החתן לצאת גילה לתדהמתו כי הדלת נעולה!...

כל קריאותיו וצעקותיו לא הועילו. רק כעבור כמה שעות פתח השמש את הדלת והתנצל על שלא שם ליבו לנעולים בפנים.
מיהר החתן אל הכנסיה, אך שם כבר לא נותר איש...
משראה זאת החתן, ושם את פעמיו אל בית כולתו, וכאשר הקיש על הדלת פתחה לו המיועדת את הדלת וזעקה: "יהודי נבזה!!!". וטרקה את הדלת בחמת זעם.
בזכות חכמתו של הרב נמנעו גם הפעם נישואי תערובת.

(קראת לשבת עונג)

"אִתָּה הַחֲלוּת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ וְגו' אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (ג, כד-כה).
מובא בספרי בפרשתנו (פז): "אמר משה: כבר התרת לי שבועה במדין, על כן אעברה נא ואראה את הארץ".

איזה קשר יש בין השבועה שהותרה במדין - לבין הבקשה להיכנס לארץ?
פנינה נפלאה בדבר, מובאת בשמו של הגאון רבי שמחה הכהן רפאפורט, אב"ד לובלין, בספר "קול יהודה" (כתובות, דף עז):

הוא לראות את הארץ? ותימצו, שמשא אמנם ידע שהקב"ה נשבע שהוא לא יביא את ישראל לארץ אלא ימות במדבר, ועל כן ביקש רק להיכנס לארץ לזמן מה, לקיים את המצוות התלויות בארץ, ולאחר מכן, כאשר יגיע הזמן להכניס את ישראל לארץ - ייצא משה לחוץ לארץ וימות שם, ובאופן זה לא תתבטל גזירת הקב"ה. משום כך ביקש בלשון "אעברה נא ואראה" - כאדם שרואה את המקום לפי שעה, אך אין בדעתו להשתקע בה.

והנה, ידוע המעשה המובא בגמרא (שם), על ר' יהושע בן לוי, שכאשר הגיע זמנו להסתלק מן העולם, אמרו מן השמים למלאך המוות שיילך ויעשה את רצונו האחרון של ר' יהושע בן לוי בטרם הוא נוטל את נשמתו. הלך אליו מלאך המוות. ביקש ממנו ר' יהושע בן לוי שיראה לו את מקומו בגן עדן, אך התנה עימו שיביא לו את סכיניו, כדי שלא יפחידו בדרך. נתן לו. כאשר הגיעו, הרים מלאך המוות את ר' יהושע בן לוי והראה לו את המקום המזוין לו. קפץ ר' יהושע בן לוי לתוך גן עדן. תפסו מלאך המוות בקצה גלימתו. נשבע ר' יהושע בן לוי שלא יצא מגן עדן. אמר הקב"ה: אם ר' יהושע בן לוי נשאל אי-פעם בחייו על שבועה שנשבע, כי אז ישאל גם עתה ויצא החוצה, אולם אם מעולם לא נשאל על שבועתו - הרי יוכל להישאר בגן עדן. עד כאן מדברי הגמרא.

ואף כאן, כאשר משה רבינו ביקש רק להיכנס לארץ כדי לקיים את המצוות ואחר כך יצא משם, היה מקום לחשוש שגם הוא ישבע שלא יצא, כמו שעשה ר' יהושע בן לוי, ומשום כך מקדים משה ואומר: **"אתה החילות להראות את עבדך"** - כבר התרת לי שבועה במדין ואין לחשוש פן אשבע, שהרי כבר נשאלתי על שבועה ואם כן תוכל לגזור עלי להתיר את שבועתי, כפי שגזרת על ר' יהושע בן לוי, ועל כן "אעברה נא ואראה את הארץ"! **ודברי פי חכם חן!**
(כמוצא שלל רב)

"פִּי הוּא חֲכָמְתְּךָ וּבִינְיָתְךָ לְעִינֵי הָעַמִּים" (ו, א).
הגאון הקדוש רבי יהודה בן מויאל זצ"ל, רבה של קהילת מוגאדור שבמרוקו, חריף ובקי היה בכל מכמני התורה, בנגלה ובנסתר. והואיל וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא" והחכמות כולן מצויות בתורה הקדושה, שלט בכל חכמה ומדע.

קונסול לונדון במוגאדור, יהודי בשם לומברוזו, שלח את בניו ללמוד מתמטיקה באוניברסיטה של לונדון. שנים רבות למדו והשתלמו, ושוב לעירם מוכתרים בתעודות ותארים.
אמר להם אביהם: "עתה, אערוך לכם בחינה".
צחקו ואמרו: "מה לך ולמתמטיקה?"

נטלם והביאם לפני רבי יהודה, רב העיר. אמר לו: "בבקשה, יבחן רבינו את בני בחכמה החשבון".
חיכמו הבנים: מה לו לרב העטוף בגלימתו ומסוגר בד' אמות של הלכה, ולמתמטיקה? **נטל הרב דף, כתב עליו תרגיל מתמטי סבוך, וביקשם לפתרו.** אימצו השניים את מוחם, ונילאו. שירטט לפניהם תרגיל שני, קל יותר. ניסו, התדקמו, הסתבכו, והתייאשו. כתב תרגיל שלישי, קל עוד יותר. נועצו יחדיו, והצליחו לפתור. נטל רבי יהודה את הקולמוס, ופתר לפניהם בכהרף עין את שני התרגילים הקודמים... השתאו התלמידים, וקראו: "כדי להגיע לרמה זו, יהיה עלינו ללמוד ארבע שנים נוספות!"
אמר להם הרב: "בואו ותלמדו ארבע שנים גמרא, ותדעו גם אתם לפתור..."
אשריכם לומדי הדף היומי, שלומדים כל יום במסירות נפש במשך שבוע שנים!
(מעין השבוע)

"בְּכָל לְבַבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ" (ו, ה).
אומרת הגמרא בסנהדרין (דף עז): "כל עבירות שבתורה אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג, יעבור ולא יהרג חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים... כרבי אליעזר, דתניא רבי אליעזר אומר "ואהבת את ה' אלוךך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך"... אם יש לך אדם שממונו תביב עליך מגופו לךך נאמר "ובכל מאורך". שפיכות דמים - כדרכי, דתניא רבי אומר "כי יקום איש על רעהו ורצחו נפש", כן הדבר הזה וכי".

הקשה מרן בעל ה"בית הלוי" זצ"ל, הרי במסכת ברכות (דף יג) נתבאר שפרשה שניה היא כנגד עול מצוות, ואם כן כיון שנאמר בה "ובכל נפשכם" הרי ניתן ללמוד מכאן שכל המצוות שבתורה דינן "יהרג ואל יעבור".
בגמרא בסנהדרין (שם) נתבאר שכל דין זה שאין לההרג על שאר מצוות הוא רק בצנעא, אבל בפרהסיא בפני עשרה מישראל, אפילו על מצוה קלה יהרג ואל יעבור.

משלומי אמוני ישראל, על נושא החזרה. אם כן, צריך להגות כך, שהרי גם זה פסק מפסקיו, לא...? אפילו האמורה שמואל, שאומר עליו בירושלמי (כתובות ה, ו): "שמואל אמר, חיים אנא לחייתא דלידן ל" (מכיר אני למיילדת שלי), כ"ז הוצרך לחזור על שילית השמועה ארבעים פעם (כתובות כב, ובשנית בירושלמי בגיטין ו, א), מה אנו נענייה אבתריה! ומסופריה, שאחד שבא למרן הגר"ז סולובייצ'יק זצ"ל ושאל אותו: "איזה עצה יש לזה שהוא לא זוכר את הלימוד?"

הגר"ז, שהיה תופס ומבין כל ענין ועל כל אחד בשניות, אמר לו: "לא שאתה לא זוכר, אצלך זה שכוח מעיקרו" (עיני ב"מ א.).

מה זה "שכוח מעיקרו"? אם אחד למד, ועבד, ושינוי לעצמו את הדף גמרא, ואחרי כל העמל והיגיעה שלו להבנת דף הגמרא הוא שוכח, אז זה נקרא שאצלו הזיכרון חלש. אבל אחד שיושב ולומד ולא חוזר, יוצא שאפילו פעם אחת הוא לא ידע את הדף גמרא.

בספר "ענף יוסף" (ח"ג) מובא מכתב מלפני יובל שנים (תש"ז), שכתב מרן הראש"ל הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א לבחור, שטען שהוא לא זוכר את הלימוד לאחר שלש חזרות, "ובכן מה רצונך להיות בקי בשלש פעמים? ודאי שצריך לחזור הרבה הרבה פעמים ובעזה"י תצליח בלימודך ותעלה מעלה מעלה..." וכבר הובא בעלון זה סיפור, שבו מרן הגר"ז יוסף שליט"א שחזר על תוספות ארוך מאתיים פעם (!!!). סיפור דומה מובא הפעם בחידושיהו בעמוד הראשון, עינין שם.

מסופר, שפעם ביום קיין לוהט, מיד בסיומה של תפילת מנחה גדולה, שמד מרן החזן זצ"ל על רגליו כשפניו אל הקיר, וחזר על דברי הגמרא פעם אחר פעם. פלגי זיעה טהורה נגרו על גוילי פניו הזכים, והוא ללא ליאות שינן בלי הרף, דף גמרא במסכת עבודה זרה.

כשסיים לחזור בע"פ על אותו דף, מיד חזר שנית לתחילת הדף, ולמדו שוב באותה יגיעה, וכך חזר חלילה, במשך שעות ארוכות, עד שהגיע זמן קריאת שמע של ערבית! והשאלה מבקשת מאליה: וכי החזן איש זצ"ל, אנון הגאונים עם 'ראש המחשב' שלו, האיש שכל רז לא אניס ליה, לא ידע את אותו דף? ובכלל, הרי ברוב מסכת עבודה זרה אין דפים קשים, כידוע, אז מה בדיוק מצריך אותו לחזור על דף הזה, מילה במילה, ועוד במשך שעות בחום הכבד? מה קרה!?

למדנו, שבלי חזרה - הכל הולך לטמיון. אין מצב בעולם לזכור את הגמרא מבלי לחזור עליה, אלא אם כן יש לכם זיכרון צילומי. כבאלה אנשים אנו לא עוסקים.

אמנם, א"א לתבוע מאדם שיתחיל לחזור על לימודו מאתיים פעם, וגם לא מאה (למרות כשהדבר אפשרי ע"י עבודה מממדת במשך כמה שנים). אבל לפחות, ארבע או חמש פעמים, שלא נצא ריקים. אל תשמרו את החזרות לפעם הבאה שתגיעו לגמרא זו, כי עד אז תשכחו הכל, וחבל על היגיעה. ובכלל, מי אמר שתגיעו לזה שוב?...

"אל תתאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תיפנה". התנא באבות לא אמר "אלמד", אלא "אשנה". ללמדנו, שחזרות לא דוחים.

הטוב ביותר, הוא לחזור על הלימוד בסמיכות ללימוד הראשוני, בתוך 24 שעות, כך החזרה היא קלה ומהירה, כשסוגיה ברורה וטריה. לאחר מכן, רצוי לחזור להחמרת, ואז - פעם שלישית בסוף השבוע (ימי שישי-שבת עם זמנים יקרים. קרוב ל-50 שעות שאפשר להקדיש לחזור שוב על הדף. מחזרה לחזרה נעשה יותר קל לחזור (לא בכל פעם חייבים לחזור על הרש"י).)

מכאן ואילך, לחזור בכל פרק זמן אפשרי. ככל שחוזרים יותר - זוכרים יותר. כך צוברים לפחות ארבע פעמים (עירובין דג, ע"ש באור כל הענין). אם נקבע לזה זמן מסודר, זה יילך יותר בקלות. והעיקר - אסור לתת לחומר 'להעלות אבק'.

תאמרו: "אין לי זמן, לא מספיקים!" טענה זו לא מתקבלת. לא הוטל עליכם לארגן סיום השי"ס בשום מקום בארץ, ואתם לא אחראים על "ישיבת בין הזמנים" של 200 בחורים. גם אם כן, אנו מכירים באופן אישי אברך יקר

באלעד שאחראי על ישיבת בין הזמנים גדולה, שיושב ולומד בהתמדה בכל בין הזמנים במשך כמה שעות בכל יום. ולמרות שהוא צריך להשיג אלפי שקלים עד לסוף החודש, ולמרות המשפחה המורחבת שיש לו והסידורים שיש לכל אחד. ואל תחשבו שיש לו 'תורמים כבדים', אין לו, והוא יושב ולומד. הוא אמר לנו עצמו: "כשאני יושב ולומד, גם סיעתא דשמיא". גם אם יש סידורים למיניהם, וכמובן שיש, אפשר לרכז אותם לימים או לשעות מסוימות. לא 'למרוח' יום שלם על שני סידורים וחצי, חבל על הזמן.

"בין הזמנים" זה הזמן הטוב ביותר לחזור על מה שלמדנו, כידוע. בקביעת הספקים, רצון טוב ותכנון נכון של הזמן, אפשר להספיק לעשות הכל. גם להיות ב'יהודיה', וגם בחתונה של האחין מירושלים, וגם לחזור על הכל כשעובדים עם סדר - מספיקים (זו הסיבה שבאמצע הזמן, בשיגרה המבורכת, מספיק לסדר הכל, כי יש סדר). לדעת מה מצפה ומה אנו עושים כל

אחד לפי חשבון השעות שלו. לאחר כמה חודשים, הוא בא לחזור עליהם ורואה שהוא כמעט זוכר את מה שנאמר בהם. ינגשים אליו בבין הזמנים ושואלים אותו שאלה על מה שהוא למד בזמן חורף, או אפילו בזמן קיץ, והוא לא יודע. הוא מנטשק ומתרגז את עצמו: "צריך לחזור על זה..." ישר כח, ודאי שצריך לחזור על הלימוד, הוא לא חידש כלום. מתי הוא יחזור, אם בכלל? לך לתדע... רחמנות על הבחור הזה, ממש כך. אין הכונה רחמנות מהסוג שאתם חושבים, כי הרי הבחור ישב ולמד כל יום

בהתמדה עצומה ונפלאה וניצל את זמנו ללימוד התורה, אבל רחמנות שלאחר תקופה קצרה, הוא יראה בעליל שהוא כמעט לא זוכר כלום. ממש כך. אין מה להתווכח על עובדה זו, כי הנסיון מוכיח זאת.

הוא יישב והשקיע את כל זמנו בשביל ללמוד, ולאחר זמן רואה שלא נשאר לו כלום. אין סיפוק יותר גדול מאחד שידע לענות על מה שהוא למד, היכן זה כתוב. הסיפוק הוא עצום, ונותן חשק רב להמשיך וללמוד.

תבדוק ותמצאו, שרוב המתמידים והשקדנים, חוזרים על לימודם. על גדולי ישראל כמובן אין מה לדבר, "עין לא ראתה אלוקים זולתך". מדוע? כי הם יודעים שהעיקר טמון בחזרה.

היצר הרע 'יתן' לנו להתחיל מסכתות, אולי גם לסיימם, אך לחזור - לא ולא. הוא יודע שזה הכי חשוב, וכך משמרים את הלימוד, ולזה הוא 'לא מוכן'. ינגשים לאברך שישבו ולומד מסכת חדשה: 'לא חבל על כל השעות שאתה משקיע, הרי בלאו הכי אתה שוכח?!' אין לו מה לענות, אך הוא ממשיך בשלום. כמו ה'סיפור' עם העלון בו פתחנו, שבכותב טפשות של אדם אחד - השקעה של שעות ידה לטמיון. כואב הלב...

כמובן, יש ענין לקבוע עיתים לתורה, וזו אחת המטרות של שיעורי הדף-היומי הנפלאים שיש כיום בכל הארץ, ושהשבע זכו לסיים את כל השי"ס ב"ה, בבחינת 'וקובץ על יד ירבה'. אשריהם ואשרי חלקם. אך אדם שרוצה לדעת את השי"ס, מוכרח לחזור עליו.

מובא בשם כמה מגדולי הדור שאמרו, "לא הכרנו גדול אחד אמיתי שלא היה בקי בשי"ס", והדרך היחידה זה רק ע"י הלימוד המתמיד והחזרה. ודאי שאשר הקניינים לתורה הם החשובים, כמו הענין של הלימוד בעיון, שזה אחד הדברים החשובים שיש, אך לחזרה יש יצר הרע מיוחד שלא לחזור, ממש כך.

ובנאר: בתהלים (קט, ז): כתוב: "סעדני ואושעה, ואשעה בחוקי תמיד", ובספרי (פר' קורח) מובא: "חביבה תורה, שכששאל דוד המלך לא שאל אלא על תורה, טוב אתה ומטיב, למדני חוקיך. ואומר 'סעדני ואושעה', שלא אהיה לומד תורה ושוכח. שלא אהיה לומד תורה ויצר הרע אינו מניח לשנות". ע"כ.

נמצינו למדים שיש יצר הרע מיוחד שלא לשנות. אך כתוב כאן דבר נוסף, שדוד מבקש פעמיים, גם שלא ישכח, וגם שסיפק לחזור. משמע, שמטרת החזרה היא לא רק לזכור את הדברים, אלא יש תועלת עצומה בפני עצמה בחזרה.

מעלות רבות יש לחזרה, אין כאן המקום לפרט את כולם. נביא חלק מהם: עמל התורה (שלדברי הגאון ר' אבי פסח פראנק זצ"ל, רבה של ירושלים - זה עיקר העיקרים), שכן עצום של לימוד התורה, הבנת הסוגיה לעומקה, ידיעת התורה, שקיעות בלימוד, יצול הזמן (אדם בטל לא מספיק לחזור), וגם... חידוד הזיכרון והכשרון. מי לא רוצה זיכרון חד, שזוכר כל דבר לפרטיו? מי לא מעוניין לקלוט ענין כמשת שניות, ולפרק' שו"ת מהר"ט צ'חלון תוך דקה? לא בתשלום?...

המאירי בבבא בתרא (קמה: וע"ש ברשב"ם) כותב, "שכל עוד שהוא חוזר ללמוד, חידודו מתחזק". מעין זה כתב מרן הקהילות יעקב זצ"ל: "וכל עיקר ההצלחה היא החזרה, וע"י החזרה מתפתח הכישרון". ואמר הרב יצחק יוסף שליט"א ראש ישיבת 'חזון עובדיה' ובעל ה"ליקוט יוסף", שתשובה לבחור ששאל אותו כיצד זוכים לזיכרון טוב, "שב ותלמוד ותחזור, זה יבוא עם הזמן".

בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א, סי' תקלט) כתב, "שמעתי מעד נאמן בשם הקדוש החפץ חיים זצ"ל, שאם לומד ולא חוזר ד' פעמים, לא יצא מצות תלמוד תורה". הנה לנו עדות מבעל ה"משנה ברורה", שלאור פסקיו הולכים רבים

יום שלישי, תחילת חודש ניסן התשע"ב. במשרדי מערכת העלון "קבלת שבת" נכנסו למרוץ נגד השעון. העלון המורחב אותו הבטיחו לקוראים, עדיין אינו גמור. בעצם, חסר יותר מחצי עלון. אין חומר... עורך העלון ישב במשך שעות על ספרי הגדה של פסח, בתקווה למצוא חידושי-תורה וסיפורים מתאימים לעלון, אך העלה חרס בידי.

גם ה"סיפור לשבת" היה חסר. היו במערכת כמה סיפורים מוקלדים, אך הם קטנים ולא הכי מעניינים, ולפרסם אותם בעלון שהסיפור זה "הדובדבן שבקצפת" שלו, זה לא רעיון הכי מוצלח. אחד מהם קשור בכלל לחנוכה...

אחר הצהריים, הגרפיקאי מתקשר ושואל האם יש התקדמות. הוא מחכה לחומר שבביל לעמד ולעצב אותו כיאה וכיאות. העורך השיב לו תשובה לא ברורה, והבטיח לעמוד איתו בקשה.

במערכת מבינים שאין מנוס, והחליטו לפנות לאחד מגדולי עורכי העלונים בירושלים, לבקשת עזרה נואשת. ברשותו נמצא מאגר בלתי נדלה של חידושים וסיפורים, לכל שבת ולכל מועד.

אותו עורך שמע את הבקשה, והבטיח לסייע ולשלוח את החומר בדואר אלקטרוני.

יום רביעי בבוקר. המערכת בודקת בתיבת הדואר, ולא מוצאת שום דבר. מתקשרים שוב לעורך, ומקבלים תשובה שהוא באמצע תפילת שחרית. נכראה הוא 'שב' על העלונים שלו, בהנחתם ועיצובם. עד לשעות הקטנות של הלילה... טוב, אבל מה עושים?...

ובשביל הבהרת הענין: אם העלון לא נשלח לגרפיקאי בזמן, ממילא הוא מודפס באיחור, ומביט הדפוס "שכפולית" ביקשו כמה פעמים שלשוח עלונים בסוף שבוע, כי בלא הכי יש להם לחץ גדול, ובמיוחד בערב פסח. וגם על הצד שהם ידפיסו ביום חמישי או בערב שבת, עד שהכמאה תבילות היו מוכנות לשליחה בדואר - ייקח זמן יקר, והעלונים יגיעו באיחור או רובם לאחר החג.

ומי הוא זה שמוכן לעמוד בערב פסח מול מבול הטלפונים של "איפה העלונים?", "למה לא שלחתם בזמן?", "אנשים מחכים לזה כמו אויר לנשימה, ואתם עוד חולמים?!" אין מספיק כח אדם במערכת העלון לענות לכל הטלפונים הללו, ולפייס כל מפייס ומפייס שלא יכול לעשות את השבת או החג בלי זיוני הרבים באיזור מגוריו, באשדוד או בצפת, בביתר עליית או בבני ברק.

עד שאותו עורך 'זכר' לשלוח את החומר, תלפו להן עוד כמה שעות יקריות.

אבל עדיין, חסר הסיפור. ישבו וחיפשו במשך כמה שעות, תתחו למעלה משמונה ספרים (!!!), עד שמצאו סיפור מתאים, ארוך דיו, מרתק ומענין.

הקלידו אותו, וביצו כל דבר במקומו, עברו על החומר כמה פעמים לבדוק שהוא נקי ומנופה משיגאות, ערכו הגרלה לפותרי היחידה השבועית מרש"י, סידרו את הכתבה של הקבלת-ברכה מהגאון ר' נסים קרליץ שליט"א, ו... שלחו לגרפיקאי. ברוך ה'.

הגרפיקאי המוכשר, ר' אהרון ישב גם הוא במשך כמה שעות בכדי לעצב ולסדר כל דבר במקומו, בגופן המתאים לו וכו'.

פתאום, מרים העורך את הטלפון לגרפיקאי ומורה לו לעצור את הכל. "אין צורך להשקיע בעלון, אנהנו לא מוציאים עלון לפסח".

במערכת העלון הביטו על העורך כאחד שנתבללה עליו דעתו. "השתגעתי? אחרי כל השעות של העמל-האינסופי ללקט את החומר ולערוך אותו, סידרו את הנוצר הכל?!"

אך הוא התייחס לאף אחד, והתבצר בעמדתו. "אני לא חושב שיהיה תועלת אם נוציא את העלון, מי בכלל קורא את זה? חוץ מכמה ילדים משועממים, אף אחד לא קורא. חבל על ההשקעה!..."

עכשיו כבר היו בטוחים שהוא השתגע. "מה קרה לך פתאום?!" צעקו עליו, "מכל הארץ אנו מקבלים תגובות חיוביות, מבקשים כל הזמן שנגדיל את כמות ההצפה בכדי למנוע מריבות בביה"כ והתנפלויות על המפייק, אנשים נהנים ומתחזקים מהעלון, אי אפשר לקטוע באחת עבר מפולחן של 6 שנות שיהיה!"

אבל מאומה לא עזר. ולמרות ההשקעה הרבה, השעות ע"ג שעות של הטרחה, העלון לא ירד לדפוס, ואנשים רבים הביעו זעם על כך במערכת.

בחרנו לעצור כאן, זה מספיק, שפרט זה ודאי שלא קרה, ובתורת ה' גם לא יקרה לעולם. אל תדאגו. השמטנו בו רק בתור משל.

סיפור זה ממחיש בצורה ברורה את נושא החזרה על הלימוד.

ישב לו בחור, אברך או כל אדם אחר לומד דף גמרא. מסכת ברכות, שבת, מה שיהיה. ע"פ חשבון פשוט, בחור ישיבה רגיל, לא מתמיד במיוחד, השקיע בשנה האחרונה (רק אם נחשב את סדרי השיבה הרשמיים - שכבר אמר מי שאמר שהם מניחים, כי הם רק נעזר בטלפונים...), למעלה מ-1200 שעות בהכנת דפי גמרא. למד אותם הדק היטב עם החבורות, ובחלק מהישיבות אף נבחן עליהם בהצלחה, וכן אברך כולל, אדם שעובד לפרנסתו ולומד דף היומי, כל

שמחשבותיו אין מצויות עמו, שאל: "האם הראת להם נכדי היקר את שביקשתך?" משנענה בשלילה, אמר המהרש"ם לנכדו: "מדוע אינך קשוב לבקשתי, אנא, גש אל ארון הספרים, הוצא את הספר 'דרכי משה' פתח אותו בסימן פלוגי, והראה לנוכחים את הדברים הכתובים שם הנסובים ממש על הנושא בו הם דנים שעה ארוכה".

בפעם הזו כבר לא יכל רבי מאיר שפירא לסרב לבקשתו המופרשת של סבו הנערץ ואכן יציג בפני החבורה את הספר ופתחו במקום בו הורה לו סבו. **הנוכחים התלכדו ובאו להם סביב רבי מאיר שפירא שעמד והחזיק בידו את הספר הפתוח, ודממה השתררה בחדר.** גאוני הדור חככו בראשם, מללו בזקנם, ברגע אחד בא הדיון אל קיצו. כל דבריהם כתובים היו באותו ספר, סדורים ומונחים בגאונות רבה כממתנינים לאותו רגע נשגב.

רבי מאיר שפירא שב בשנית אל חדר סבו כשפניו אומרות השתאות, ובעודו חובק את הספר בחיקו אמר לסבו האוהב: "אכן, בדיוק באותו מקום מצאנו תשובה לדיון שליבנו גדולי הדור היושבים בחדר הסמוך". המהרש"ם הבחין כי פליאה רבתי מצטיירת על פניו של נכדו, התמה למראה הבקיות המפליגה שנגלתה לעיניו, בקיאות וידע שהוכיחו את עצמם גם בשעת דעיכת הגוף השברירי העומד להיפרד לנצח מן הנשמה הגדולה ששכנה בו.

אם חשב רבי מאיר שפירא שראה דיו לאותו יום, באה בקשתו הנוספת של סבו ופרסה בפניו עולם מופלא, עולם גדול ועצום שנבנה נדבך אחר נדבך בעמל עצום ובשקידה שאין לתארה.

"נא הוצא את הספר מחיקך ופתח אותו" לחש הסב הגדול. רבי מאיר שפירא פתח את הספר והמתין למוצא פיו של סבו. "דפדף עוד" צייה הסב, ורבי מאיר שפירא הוסיף והפך באצבעותיו את דפי הספר. "עוד, עוד נכדי היקר, דפדף עוד". באצבעותיו של רבי מאיר שפירא כבר עמדו לסיים את מלאכת הדפדוף והוא הסביר לסבו כי דפי הספר כבר נגמרו וכבר לא נותרו דפים לדפדף בהם. אך הסב בשלו: "אם הגעת אל סוף הספר, הסתכל בבקשה בכתוב בכריכתו". או אז הפך רבי מאיר שפירא את הדף האחרון ועל כריכת הספר נגלתה בפניו תגלית מרעישה. "על ספר זה חזרתי כמה מאות פעמים". משפט זה היה כתוב ידו המוכר של סבו, על כריכת הספר.

רבי מאיר שפירא תלה את מבטו במהרש"ם שנשא עינים רחמיאיות אל נכדו החביב ואמר לו: "וכי חושב אתה שספר שחוזרים עליו מאות פעמים, שוכחים בשל טשטוש?" אחר סיפור זה היה מסיים המהרש"ם שפירא: "סבי המהרש"ם היה בעל כשרון עצום ולמרות זאת לא הפסיק לחזור כל ימיו" (לסיפור זה קיימת עוד גרסה דומה מאד).

ברוך ה' בימים אלו הולכים יהודים רבים בדרכו של המהרש"ם שפירא בשני הדברים, גם לומדים את ה"דף היומי" וגם בו זמנית משתדלים לשמוע או ללמוד פעם נוספת את ה"דף היומי" ובכך לחזור על תלמודם.

בימים אלה, ימי "בין הזמנים" יש זמן רב המתבזבז לריק, מעבר לשעות השינה והאכילה, התפילה ועבודת ה'. אפשר לנצל את השעות המבזבזות הללו לחזרה, וכמו שגדולי ישראל הורו, שימי בין הזמנים נועדו לחזור על הלימוד אותו למדו במשך כל ה"זמן", או על הדף היומי של המסכתות האחרונות. בכך ניצור "חומת ברזל" רוחנית על עם ישראל.

אשרי מי שמשכיל ויושב ומשנן את הדפים שלמד ככל יכולתו, וכך הוא קוצר את הפירות ויוצא עם סיפוק שאי אפשר לתאר.

כדאי מאד לנסות. לא תתחרטו.

היה זה בשנת התרע"א. הגאון הצדיק רבי שלום מרדכי שברון זצ"ל, ה"מהרש"ם מברז'אן נפל אל מיטת חוליו ממנו לא קם. קהילות ישראל הקרובות והרחוקות, שבגליציה ומחוצה לה, עצרו את נשימתן ועקבו בחרדה אחר מצבו של גדול הדור, שעל פי הידיעות שנשמעו מאנשי ביתו, נחלש מיום ליום.

ישנן שעות שהכרתו של הצדיק מעורפלת עליו, ודומה הוא כמי שקרוב יותר לעולמות העליונים ונפשו כמחה להינתק מחומריות העולם הזה ולשוב אל כור מחצבתה, אל הזוהר והטוהר השמימיים. או אז, היו המוני בית ישראל שופכים את ליבם כמים ונושאים את תחנוניהם ביתר שאת, ונראה שהדמעות הרבות מתקבלות לפני שוכן מרומים. כך התהפך לו הגלגל ומצבו הבריאותי של המהרש"ם נע ונד בין שמים לארץ כאוניה המיטלטלת בים הגדול.

היה זה ימים ספורים בטרם ניצחו אראלים את המצוקים. המהרש"ם שכב במיטתו ובחדר סמוך התכנסו סביב שולחן אחד כמה מגדולי הדור שהגיעו לביתו כדי לבקרו ולהעתיק תפילות לשלמו. הנוכחים שחו בינם לבין עצמם כי "יש להרבות בתפילה ותורה לזכות מורנו" ולאחר שקראו בהתרגשות רבה פרקי תהילים, נתיישבו אל השולחן. אחד מהם העלה על הפרק שאלה הלכתית ב"שולחן ערוך" חלק "יורה דעה" וגדולי הדור החלו במתן הלכתי רחב ומסופק כשזכות לימוד התורה הקדושה מוקדשת להחלמתו של הגאון הנאבק עם מחלתו בחדר הסמוך.

מששקעו גאוני ישראל במלחמתה של תורה, החלו מתדיינים זה עם זה. האחד טוען מדברי רש"י, רעהו משיבו בהוכחה מדברי הר"ן וקולות הלימוד התפשטו ויצאו את גבולות החדר והלכו ובאו להם בכל הבית ואף מחוצה לה.

בה בשעה, אין הכל זוכים להכנס אל חדרו של המהרש"ם, למעט נכדו החורג, [סבתו של רבי מאיר שפירא נישאה למהרש"ם בזיווג שני] הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, יוזם מחולל לימוד "הדף היומי" (מנוחות כבוד בהר המנוחות בירושלים), הוא הכנס והיוצא לשמשו ולסעדו.

והנה, בעיצומו של הויכוח בין גאוני הדור, נכנס המהרש"ם שפירא אל חדר סבו והבחין כי שפתיו של החולה חורשות דבר מה. רבי מאיר שפירא רכן בחדרת קודש אל המיטה והטה את אוזניו כאומר: "מוכן ומוזמן אני לשמוע את אשר בפי הסבא". המהרש"ם התחזק ושאל: "על מה מדברים שם?" ובעיניו צידד אל החדר הסמוך ממנו בקעו קולות רמים.

על אף שהמהרש"ם לא היה באותה עת במלוא הכרתו, התיישב רבי מאיר שפירא בסמוך לסבו הגדול והרצה בפניו את עיקרי הדיון ההלכתי רחב ההקף. לתדהמתו, נשמע הגאון המיוסר אומר: "לך אמור להם שייעונו בספר 'דרכי משה' חלק א"ח סימן פלוגי, שם ימצאו את מבוקשם". רבי מאיר שפירא לא ייחס חשיבות רבה לדברים, ומפאת כבוד סבו הגדול, לא מסר ליושבי החדר את דבריו, שכן סבור היה שהגאון החולה מתכוון בדבריו להלכה אחרת לחלוטין, ארת הנחתו חזיקה העובדה כי הנושא ההלכתי שבו דנו גדולי הדור היה שייך לחלק "יורה דעה" ואילו סבו ציין בפניו מראה מקום מחלק "אורח חיים".

הזמן חלף, רבי מאיר שפירא חילק את זמנו לסירוגין בין שני החדרים ובינתיים המשיכו גאוני הדור להוסיף ולהכביר בסברות וראיות כשהם משתמשים בידעיותיהם העצומות של סבו ומתכוון ב"באב הלילות לפנחס ה"ו בן אילה תחי". לרפואת סעידיה בת סאלם תחי, יעל ג'ולי בת איזוט

שוב נכנס רבי מאיר שפירא אל חדרו של הסב, ושוב ראה את סבו מתאמץ לומר דבר בלשונו. הוא הרכין את ראשו בשנית ולמרה הפליאה הגאון הישיש שנראה היה כמי

העלון מוקדש להצלחת שלום אפל ורפי בן טינו מגנזי הי"ו וכל משפ' אילה בת פורן שושנה וכל משפ' שמעון בן דבורה שירה ושירן תהילה בת שרה אורלי הי"ו, מיכאל אפל הי"ו בן שמעה, שי ארז הי"ו וכל משפ' עמוס בן מזל הי"ו, איתמר (תימור) בן אביגיל הי"ו, יצחק בן לבנה הי"ו ולימור בת מרים תחי, ישי בן אורנה וישי בן אילה הי"ו. זיווג הגון והצלחה לפנחס הי"ו בן אביגיל תחי. לרפואת סעידיה בת סאלם תחי, יעל ג'ולי בת איזוט פורטונה תחי. לע"נ מוסא בן יחיא ואהרון בן יחיא אהפל ז"ל, מאיר אהרון ז"ל, מאיר אהרון ז"ל בן עישה הי"ו, תמר בת זוהרה ע"ה, יעל בת רבקה ע"ה, עדיה ע"ה בת סיון תחי.

רפואה משלימה
גע רפא
שלמה גילברג
מעסה רפואי בכיר
נייד: 052-5556960

VESTRY
אופנה לגברים ונוער
חוני המעגל 26, אלעד.
טל 03-7160640

סלקום
יוסף
הסוכן האישי שלך בסלקום
נייד: 052-7-12-13-14

משתלת הגן הירוק

- תיכנון, עיצוב והקמת גינות,
- מערכות השקיה ממוחשבות,
- כריתת עצים, דשא סינטטי
- צמחיה מלאכותית ועוד.
- כל סוגי השתילים.

פלי: 050-3000276
רבי עקיבא 17 אלעד

מרכז השעונים
מכירה ותיקון כל סוגי השעונים במקום. מ. נחלת יצחק (בחניה) טל: 03-9363892.

מוצרי צריכה לבית
כלי בית, חד פעמי, מוצרי נקיון, פלסטיקה ועוד.
5% הנחה לחתנים וכלות
רבי עקיבא 15 אלעד
טל: 03-7444731

הדקל
עבודות גמר ושיפוץ
משרד: 03-9734447
אתר: www.hadekel.com

ר"ר סלח
התקליטן רפאל חכמון
פלי: 052-2567240

י"ם (מומלץ מאד ללמוד במקום מסודר, כישיבת ביה"ז וכד').
הגמרא בשילהי מסכת תענית, וכן בבבא בתרא (קכא: ע"ש) אומרת, "רבי אליעזר הגדול אומר, מחמשה עשר באב ואילך תשש כחה של חמה וכו' מכאן ואילך, דמוסיף יוסף, ודלא מוסיף יסף וכו' ... ופירש רש"י (בתענית), וכן הרשב"ם (בבבא), שמאחר ומט"ו באב הלילות מתארכים, צריך להוסיף לעסוק בתורה ולשנות (מלשון חזרה. רבינו תנאל בתענית) ובמיוחד בלילה, ואם אדם יעשה כך, יוסיפו לו חיים על חייו. ע"כ. מי הוא זה שלא מעוניין לזכות בהבטחת ח"ל לאריכות ימים (וע"ש העונש לאחד שלא יעסוק בתורה)???

בימים אלו, שעם ישראל זקוק לכה רבה ישועות, אין מתאים ומדרבן יותר, מלתפוס את המסכתא אותה למדנו בשנה האחרונה, או בזמן האחרון, ולחזור עליה. גם לומדי דף היומי יוכלו לעשות כך, וכמש"כ האור ישראל (פרק לא): ואף אדם שטרוד בעיסוקיו, ואין עיתותיו עימו עליו לשנן את לימודו, "ודבר זה נקל יותר לאיש סוחר מהאיש היושב על התורה אשר אין עיתותיו בידו לחזור הרבה לידע בע"פ, למען לא יבטלנו הרבה מלימודו העיקרית. לא כן איש הסוחר, אשר אם יחזור רק איזה פעמים על הדף בלומדו בשעה הפנויה לפניו, כמעט רוב היום לפניו לחזור עליו במחשבתו". אפשר לחזור על הדף היומי כל יום במשך עשרים דקות, על הדף של אתמול. אפשר לשמוע בנשיעות או בנגן, לא חסרות אפשריות, רק תרצן. וכשנבוא בעוד שבע שנים, יודעים את הש"ס, או לפחות מוועד, נשים, נזיקין על בוריין, לא תהיה שמחה גדולה מזו. הדבר אפשרי בהחלט, משתלם וכדאי. כך צומחים לתלמיד חכם, זו הדרך לידיעת התורה ועמלה.

נו, אז למה אתה מחכה????

(ברכת יישר כח עצומה לבה"ח שמואל חזן הי"ו על עזרתו במאמר זה, וכן תודה למחבר ספר "דשנים ורעננים יהיו", שמספרו לוקטו חלק מהדברים, וכן מקונטרס "בהאבהת ישגה תמיד" לגרמ"מ הלוי שלזיינגר זצ"ל בעל "משמר הלוי")

